

Kitapçı F.

Ömer DOĞRU

Bunlar banka değil, ekonominin deli dumrulu. Bir zorbalık piyasası, içinde yaşadığımız. Yok efendim, neymiş, pos makinesi alacakmışım. Bizim işimiz iğneyle kuyu kazmak gibi bir şey. Akşama kadar biriktirdiğim üç kuruşu da komisyona verecekmişim. Zaten, kitap okuyan mı kaldı memlekette? Okuyan olmayınca, satan da olmuyor. Bir enflasyon lafıdır gidiyor herkesin dilinde. Neymiş efendim, üretmeden tüketiyormuşuz. Bir insan üretmediği şeyi nasıl tüketir? Al işte, bizim piyasa, üretim yok mu? Var elbette. Hem de fazlasıyla. Hani nerde tüketim? Tüketim olsa ucu bize de dokunurdu. Son zamanlarda, bu tür düşünceleri kendi kendine daha sık dile getirir olmuştu F.

Herkes bu şehrin sonbaharını sever nedense. Sonbaharın ilk günleriydi. Yazlıkçılar dönmüş, sokaklar güneş yanığı tenli insanlarla dolmuştu. Sokaktaki sarışın/karaşın ikiliğine; Bronzlaşmış/bronzlaşmamış ikili görüntüleri, âdeta, bir sütlü kahve tadıyla, katkıda bulunuyordu. Yazın boğucu sıcağı terk edilmiş, güneşin, ışınlarını merhamet havuzuna daldırıp gönderdiği günlerdi. Her taraf cıvılcıvıldı. Okulların açılmasına çok az bir süre kalmıştı. Kitapevleri dolup taşıyordu. Kimileri velileriyle, kimileri tek başına, ama hemen hepsinin elinde çarşaf çarşaf kitap/ defter listeleriyle öğrenciler, kitapçılar çarşısını âdeta bir okul bahçesine çevirmişlerdi.

O gün kahvaltayı çok erken yapıp evden ayrılmak isteyen F., çalar saati 06'ya kurmuştu. Ne var ki, bütün gece gözüne uyku girmedi. Karısı Nezahat'ın mışıl mışıl uyuması ve hatta arada horlaması da yardım etmişti uykusunun kaçmasına. Ama yine de saat 06'ya kadar yatakta debelendi durdu. Aceleyle bir şeyler atıştırırken Nezahat uyandı. Dün akşamki konuşmasını aynen devam ettirmek niyetindeydi. Hatta, kendince yeni argümanlar geliştirmişti. Kocasına;

— Bey, bu kolej işini niye ciddiye almıyorsun? İki kızı doğru dürüst okutamadık, bari oğlanı koleje yazdıralım. Bak, kapıcının karısı, 8 numaranın iki çocuğunun da koleje gittiğini, çatır çatır İngilizce konuştuklarını söylüyor dedi.

F. bir yandan bugün yaşayacağı müthiş gerilimi düşünürken, bir yandan karısının son zamanlarda edindiği bu mutad, serzeniş tonlu konuşmalarına çok erken başlayacağını anladığından, karısına yeter artık, kes şunu dercesine, çok sert bir bakış fırlattı. İlk defa kullanacağı kem bir söz, dilinin ucuna kadar gelmişti. Kendini son anda toparlayabildi. Elindeki çay bardağını hışımla masaya bırakırken, başını iki yana sallayarak, 'la havle' dedi. O hızla evi terk etti.

Kitapevine geldiğinde, çarşı henüz uyanmamıştı. Mekanik bir hareketle 'bismillah' diyerek dükkana girdi. Günün ağırlığı çok erken çökmüştü omuzlarına. Masaya iliştiğinde, sağ eliyle ceketin cebinden sigarasını çıkarırken başı, hafif öne eğilerek, sol tarafa kaymıştı. Masanın sol üst köşesinde, müşterilerin göremeyecekleri kadar gizlenmiş, bir aile resmi vardı. Gözleri Nezahat'ın yüzü üzerinde yoğunlaşmıştı. Kahvaltı masasındaki sert bakışına cevaben; hayretten gözleri berelmiş, ağzı yarı açık, hâlâ F.'ye bakıyordu. Birden ağlamaklı oldu. Sigarasının dumanı, Torosların güneşe bakan yamacına yerleşmiş köyüne kadar gidiyordu. Nezahat, büyük dayısının kızıydı. Birlikte büyümüşler, hatta ilkokulu birlikte okumuşlardı. Dayısı, Nezahat'i ilk okuldan sonra okutmamıştı. Kız kısmına bu kadar yeter demişti. Bağda, bahçede babasına yardım etmişti.

F. liseyi, kendi hâlinde bir memur olan ortanca dayısının yanında okumuştü. Mühendis olmak istiyordu. Bunun için yeterince çalışkan, yeterince hırslıydı. Nitekim, ülkenin önde gelen üniversitelerinden birinin makine mühendisliği bölümünü kazanmıştı. Kredi Yurtlar Kurumunun yurtlarından birine yerleşmiş, aç bir kurt gibi, derslere kitaplara sarılmıştı. Nasıl umut doluydu. Derslerini hiç sektirmiyordu. Kıvrak zekâsıyla şimdiden bir iki hocanın dikkatini bile çekmişti.

Her öğle yemeğinde, okulun yemekhanesinden yükselen çatal, bıçak sesleri; uzun boylu, sakallı, sırtında askeri parka bulunan birinin, sandalye üzerine çıkarak "Arkadaşlar bir iki dakikanızı rica ediyorum..." diye başlayan gür sesiyle birden kesiliverdi. Tüm bakışlar sandalyenin üzerindeki öğrenciye çevrilmişti. "Arkadaşlar" diyordu. "Bugün ABD jandarmalığında azgınlaşan emperyalizm, Şili'de, Vietnam'da, Laos'ta halkların üzerine bombalar yağdırmakta... faşizminin ayak sesleri... devam eden sömürü... dünya devrimcileriyle dayanışmak amacıyla... rektörün faşist tutumunu... artan yemek fiyatlarını protesto etmek için bir hafta yemek boykotu koyuyoruz..."

Yemek boykotu, karnını zar zor doyuran F.'nin durumunu iyice zorlaştırmıştı. Ülkede öğrenci olayları, siyasal cinayetler tüm hızıyla sürüyordu. Üstelik, bu arada, okulda da boykot başlamıştı. Süresiz bir boykottu ancak, okulun her an açılacağı de söyleniyordu. F. için ikircikli bir durumdu.

Köye gitmeyi düşündü. Ülkenin durumu hiç iyi değildi. Her gün değişik bölgelerden, ölüm haberleri geliyordu. Arkadaşları siyasal bir mücadele veriyorlardı. Gönlü onlarlaydı. Köye gitme düşüncesinden utanarak vazgeçti.

F.'nin en büyük zevki kitapçıları dolaşmaktı. Kitaplara sonsuz bir ilgi duyuyordu. Saatlerce bir o kitabı, bir bu kitabı karıştırıp duruyordu. Hatta bir seferinde, en çok uğradığı bir kitapçıda, iki saati aşkın oyalanınca patron F.'den kuşkulandı ve dükkandan çıkarken onu suçüstü yakalamak amacıyla üstünü aramış, bir şey bulamayınca, özür dilerken;

— Delikanlı, o kadar çok kitap karıştırdın ki, seni hırsız sandım, kusura bakma demişti.

O demesiyle de Mahmut abiyle tanışmış ve kitapçıda işe bile girmişti. Nasıl olsa okul kapalıydı. Bütün gücünü işine verdi. Kısa sürede dükkândaki tüm kitapların yerlerini ve fiyatlarını öğrenmişti. Gelen hiçbir müşteriyi boş çevirmiyordu. Bazen müşterilere kitap tavsiyesinde bile bulunuyordu. Vay anasına diyordu F., kitapçılıkta amma para varmış. Mahmut abi artık başka işlere koşturuyor. Çoğu zaman dükkânı F.'ye emanet ediyordu. Onun dürüstlüğü ve çalışkanlığı Mahmut abinin çok hoşuna gitmişti. İşleri büyütme için F.'ye ortaklık teklif etti. Köydeki bir iki parça tarlayı satarak çalıştığı kitap dükkânına ortak oldu. Artık o kitapçı F. diye anılıyordu.

Dayısı yapmıştı düğünlerini. Kitabevinin işleri çok iyiydi. Hatta kitapçı F.'ye bu, evliliğin bereketi diyenler bile vardı. Mahmut abi âdeta kitapçılıktan çekilmiş bir havadaydı. Tüm siparişleri F. veriyor, gerektiğinde, Mahmut Abinin dostlarından çeksiz, senetsiz mal alıyor, karşılığını zamanında ödüyordu. Ortada tam anlamıyla bir 'hatır' piyasası işliyordu. Mahmut abi sonunda dükkânı çok uygun koşullarda önce işçisi, sonra ortağı ama çok sevdiği kitapçı F.'ye devretmişti.

Kitapçı F. için zaman nasıl geçiyordu anlaması mümkün değildi. Oğlu büyümüş, okul çağına gelmişti. Ülkede enflasyon ve siyasal eylemler tüm şiddetiyle sürüyordu. Kargaşayı bahane eden beş general yönetime el koymuştu. Ülkenin ekonomisi de, siyaseti de değişmiş; serbest piyasa diye hükümet, kâğıda verdiği sübvansiyonu kaldırmıştı. Bütün kitap fiyatları birden patladı. Büyük yayınevleri, orta sınıfı aradan çıkarmak ve piyasaya tek başlarına hâkim olmak için bu fiyat artışlarını destekliyorlardı.

Kitapçı F.'nin işleri birden bozulmaya başlamıştı. Ülkenin okuryazar oranı birden düşmüştü sanki. Kitaplar satılmıyor, büyük tüccarlar, hatta Mahmut abi sayesinde tanıdığı dostlar bile çeksiz, senetsiz mal vermiyordu. Kitapçı F.'nin 'hatır' ekonomisi çökmüştü. Çöküş çok hızlı olmuştu. Sağlıklı analizler yapamıyordu bu ani gelen ekonomik bunalım karşısında.

Sağ elinde unuttuğu, sonuna kadar yanmış sigarasının, sararmış orta ve işaret parmağını cız diye yakmasıyla kendine gelebildi kitapçı F.. Nezahat'in, masanın sol köşesindeki resmine yansıyan hayretini usulca katladı; -dayısının koyunlarını göttüğü günlerde, Nezahat'in kendisi için azık koyduğu bohçasını katlayıp koynuna koyduğu gibi- koydu koynuna.

Dükkânın içi yine dolmuş, çarşaf çarşaf kitap listeleri havada uçuşuyordu.